

กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*

COMMUNITY PARTICIPATORY MANAGEMENT STRATEGIES FOR
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN PRIMARY
EDUCATION AREA 3

ชญากาญจน์ ศรีเนตร¹

Chayakarn Srinate¹

โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อมหัวขัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3¹

Ban Non Leap HuaKhua School, KhonKaen Primary Education Area Office 3¹

Email : Karnchya.noi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อกำหนดกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูจำนวน 278 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพแวดล้อม ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบยืนยันและประเมินกลยุทธ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน กลยุทธ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี $PNI_{modified}$.

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1) กลยุทธ์วางแผนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) กลยุทธ์ส่งเสริมการตัดสินใจ

ร่วมกัน 3)กลยุทธ์พัฒนาการดำเนินงานร่วมกัน 4)กลยุทธ์ติดตามประเมินผลร่วมกันอย่างมีคุณภาพ และการประเมินกลยุทธ์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : 1. กลยุทธ์ 2. การบริหาร 3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable conditions Management for Schools under the Office of KhonKaen Primary Education Area 3, 2) to set a Community Participatory Management Strategies for Schools under the Office of KhonKaen Primary Education Area 3. The sample consisted of 278 school administrators and teachers. The groups of informants are: 5 administrators and check and evaluate a strategy 9 expert. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form, focus group form and a Strategies assessment form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and analyze the priorities of the necessary needs with the PNI_{modified}

The research found that: 1. the current state of the management for schools under the Office of KhonKaen Primary Education Area 3, the overall level was at a moderate level, the desirable conditions the overall level was at the highest level. 2. Community participatory management strategies for schools under the office of KhonKaen Primary Education Area 3, it was found that 1) Effective joint planning strategies. 2) Promote joint decision making strategies. 3) Joint operation development strategies. 4) Quality joint monitoring and evaluation strategies and In terms of suitability and feasibility it was found that the overall level was at the high level.

Keywords : 1. Strategies 2. Management 3. Community Participatory Management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การกำหนดทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้และยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติได้

อย่างยั่งยืนในอนาคตโดยมีการให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและได้กำหนดให้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาในอนาคต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553) การบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากสถานศึกษาสู่ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชนอื่นๆ ให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือแก้ปัญหาและพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้เกิดบทบาทความร่วมมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (ชินภัทร ภูมิรัตน, 2555)

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ทางสถานศึกษาขาดการปรึกษาหารือกับชุมชนในการจัดทำแผนงาน มีงบประมาณดำเนินงานน้อยวัสดุครุภัณฑ์ให้บริการแก่ชุมชนไม่เพียงพอ และฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อต่อการสนับสนุนโรงเรียน เป็นต้น การบริหารสถานศึกษาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้รับการปฏิบัติน้อยกว่าการบริหารงานด้านอื่นและมีปัญหาอื่นๆ ที่หลากหลาย เช่น ผู้ปกครองไม่สนใจการศึกษาของผู้เรียน ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ครูอาจารย์มีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาให้บริการชุมชน แหล่งทรัพยากร ท้องถิ่นมีน้อย ผู้ปกครองในชุมชนมีรายได้ต่ำให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาค่อนข้างน้อย และขาดวัสดุครุภัณฑ์ในการเผยแพร่เกียรติประวัติของสถานศึกษา เป็นต้น ปัญหาการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นปัญหาที่สมควรต้องเร่งแก้ไขโดยใช้กระบวนการทางการบริหาร การศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ แต่การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จึงควรดำเนินงานการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ให้เท่าเทียมกันจึงจะแก้ปัญหาที่กล่าวมาแล้ว เช่น การบริหารงานวิชาการเป็นการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ มีความคิดและเป็นคนดี หรือพัฒนาคน ให้เป็นคนที่มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการบริหาร งานอีก 4 ด้านมาช่วยด้วย เช่น การบริหารงานธุรการ คือ จัดหาพัสดุ ครุภัณฑ์ จัดอาคารสถานที่ และอื่นๆ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนคล่องตัวขึ้น การบริหารงานบุคคลก็ต้องสรรหาครูที่มีคุณภาพมาสอน ต้องพัฒนาครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป เพราะครูต้องมีคุณภาพจึงจะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถได้ (หวน พินธุพันธ์, 2554) ในขณะที่โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่เข้มแข็งมีรวมตัวกันได้เหนียวแน่น สมาชิกมีความรักและผูกพันกันและต่อชุมชน และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีศักยภาพที่พึ่งพิงตนเองในระดับสูงถึงแม้จะพึ่งพิงภายนอกอยู่บ้างแต่อำนาจการตัดสินใจยังอยู่ในชุมชน รวมไปถึงการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ โดยไม่สูญเสียลักษณะเฉพาะของชุมชน (สาวิณี รอดสิน, 2554) การมีส่วนร่วมในการบริหารได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร โดยมุ่งการสร้างความร่วมมือร่วมกัน

เพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลอื่นได้แสดงความคิดเห็นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผล (ธร สุทธรายุทธ์, 2551)

การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดทิศทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2558) อย่างไรก็ตามผลการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ในด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุง โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีการบริหารจัดการภายใต้วิสัยทัศน์ “ครุมนุ่มนั้ บั้้นคุณภาพ” จากกรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า มีจุดอ่อน คือ การบริหารจัดการขาดความคล่องตัว การประสานข้อมูลมีความซ้ำซ้อน การเชื่อมโยงระบบข้อมูลศูนย์สารสนเทศยังมีน้อยทำให้การใช้ทรัพยากรร่วมกันขาดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ขาดการประสานงานและบูรณาการการจัดการศึกษาร่วมกันเป็นระบบ ยังด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่เต็มที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2564)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาการดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและวิจัยกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตามบริบทอย่างแท้จริง และนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อกำหนดกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้สามารถนำไปใช้บริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ได้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สำหรับพัฒนาการบริหารด้านต่างๆ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 177 โรงเรียน จาก 5 อำเภอ จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 177 คน และครู จำนวน 829 คน รวม 1,006 คน ซึ่งอยู่ในกลุ่มพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie&Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 278 คน จาก 5 อำเภอ ซึ่งอยู่ในกลุ่มพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น(Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 กำหนดกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาสภาพแวดล้อมโดยใช้เทคนิคการ SWOT ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก เลือกแบบเจาะจง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 และการศึกษาสภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การศึกษา กำหนดกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มตรวจสอบยืนยันและประเมินกลยุทธ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
			การดำเนินงาน			การดำเนินงาน		
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.22	0.78	ปานกลาง	4.67	0.61	มากที่สุด	0.450	1
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.25	0.72	ปานกลาง	4.65	0.56	มากที่สุด	0.431	2
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.33	0.67	ปานกลาง	4.62	0.59	มากที่สุด	0.387	3
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผล	3.44	0.65	ปานกลาง	4.59	0.59	มากที่สุด	0.334	4
โดยรวม	3.31	0.71	ปานกลาง	4.63	0.59	มากที่สุด	0.400	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.31$, S.D.=0.71)เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผล($\bar{X}=3.44$, S.D.=0.69)การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน($\bar{X}=3.33$, S.D.=0.67) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ($\bar{X}=3.25$, S.D.=0.72)และการมีส่วนร่วมในการวางแผน($\bar{X}=3.22$,

S.D.=0.78)สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด(\bar{X} =4.63, S.D.=0.59) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการวางแผน(\bar{X} =4.67, S.D.=0.61)การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(\bar{X} =4.65, S.D.=0.56)การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน(\bar{X} =4.62, S.D.=0.59)และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผล(\bar{X} =4.59, S.D.=0.59) ลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน(PNI_{modified}=0.450) ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(PNI_{modified}=0.431) ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน(PNI_{modified}=0.387) และลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผล(PNI_{modified}=0.334) ตามลำดับ

5.2 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1)กลยุทธ์วางแผนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2)กลยุทธ์ส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกัน 3)กลยุทธ์พัฒนาการดำเนินงานร่วมกัน 4)กลยุทธ์ติดตามประเมินผลร่วมกันอย่างมีคุณภาพ และการประเมินกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม

กลยุทธ์การบริหาร แบบมีส่วนร่วมของชุมชน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. กลยุทธ์วางแผนร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
2. กลยุทธ์ส่งเสริมการตัดสินใจ ร่วมกัน	4.44	0.53	มาก	4.33	0.50	มาก
3. กลยุทธ์พัฒนาการดำเนินงาน ร่วมกัน	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
4. กลยุทธ์ติดตามประเมินผล ร่วมกันอย่างมีคุณภาพ	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.50	0.53	มาก	4.47	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.53) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.52)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีการบริหารและดำเนินการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในระดับหนึ่ง ซึ่งยังขาดหลักการหรือวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม อีกทั้งขาดงบประมาณในการดำเนินการด้วยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ดังที่ หวน พิณรุฬห์ (2554) ได้นำเสนอไว้ว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ทางสถานศึกษาขาดการปรึกษาหารือกับชุมชนในการจัดทำแผนงาน มีงบประมาณดำเนินงานน้อย วัสดุครุภัณฑ์ให้บริการแก่ชุมชนไม่เพียงพอ และฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อต่อการสนับสนุนโรงเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ บุราณสาร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรกุล พงษ์จงมิตร (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา โสธรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา โสธร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความต้องการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับสูงด้วยเป็นวิธีการที่ทำให้โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ โดยการอาศัยการมีส่วนร่วมหรืออาศัยความร่วมมือ

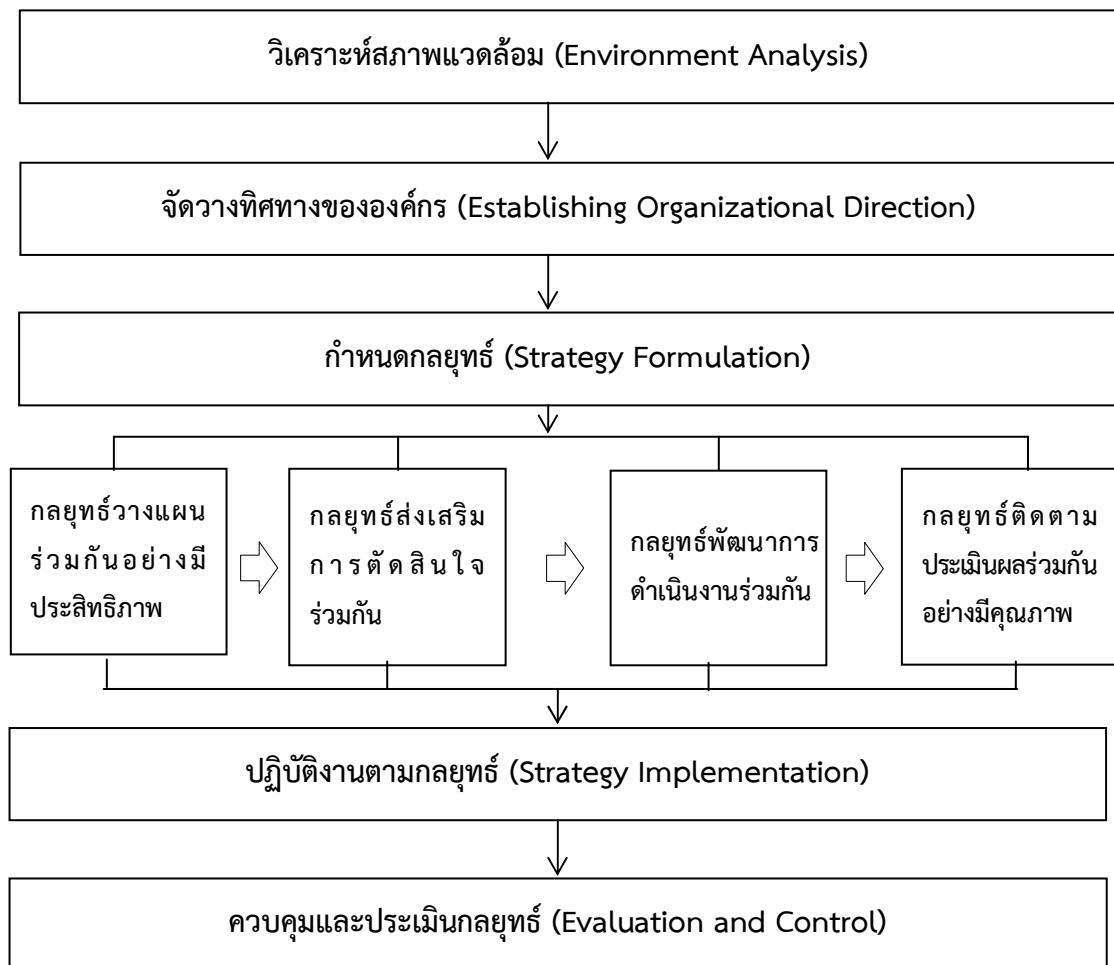
ของชุมชนในการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังที่ ธร สุนทรายุทธ์ (2551) ได้นำเสนอว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารได้ถูกนำมาใช้เป็นเครือข่ายในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร โดยมุ่งการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลอื่นได้แสดงความคิดเห็นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรกุล พงษ์จงมิตร (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ บุญเต็ม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

6.2 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ 1)กลยุทธ์วางแผนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2)กลยุทธ์ส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกัน 3)กลยุทธ์พัฒนาการดำเนินงานร่วมกัน 4)กลยุทธ์ติดตามประเมินผลร่วมกันอย่างมีคุณภาพ และการประเมินกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้และนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมและใช้เทคนิคการ SWOT ทำให้ได้ข้อเท็จจริงนำไปกำหนดกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ได้กลยุทธ์การบริหารที่มีประสิทธิภาพ ดังที่ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2558) ได้นำเสนอว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นการกำหนดทิศทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชญ์ โทวิชา (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มี 7 กลยุทธ์ ได้แก่ 1)กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล 2)กลยุทธ์การพัฒนาการวิจัยของสถานศึกษาสู่องค์กรสมรรถนะสูง 3)กลยุทธ์การบริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ 4)กลยุทธ์การวางแผนทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับกับสถานการณ์ที่

เปลี่ยนแปลง 5)กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน 6)กลยุทธ์การพัฒนา
กิจการนักเรียน และ 7)กลยุทธ์การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนและชุมชนและ
สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภีร์ สีพาย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหาร
สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7
กลยุทธ์หลัก 14 กลยุทธ์รอง และ 59 วิธีปฏิบัติ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ดังนี้

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิเคราะห์สภาพแวดล้อม(Environment Analysis) จัดวางทิศทางขององค์กร(Establishing Organizational Direction) กำหนดกลยุทธ์(Stratgy Formulation) ที่ได้จากการกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ นำข้อมูลมากำหนดได้กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ ปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ (Strategy Implementation) และควบคุมและประเมินกลยุทธ์(Evaluation and Control) นำไปบริหารเชิงกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการสนับสนุนเรื่องนโยบาย การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เนื่องจากการวิจัย พบว่า ความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนาที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI Modified) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าจุดแข็ง จึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจนถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องนำ กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มาเสริมสร้างหลักการบริหารเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดคุณภาพต่อสถานศึกษาให้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่ได้พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลยุทธ์ที่ได้จึงมุ่งเน้นที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ่อื่นที่จะนำกลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนไปใช้ควรมีการปรับใช้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการองค์กรตนเองและควรสร้างความตระหนัก(Awareness) ในการขับเคลื่อนอย่างจริงจังโดยการมอบหมายงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา และมีการนิเทศติดตามแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อนำมาจัดลำดับค่าความต้องการจำเป็นผลปรากฏว่าอยู่ลำดับที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการบริหาร

แบบมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญต่อการการบริหารแบบชุมชนมีส่วนร่วมให้โรงเรียนสามารถปรับตัวดำรงอยู่ได้โดยอาศัยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยลงในเชิงลึกด้านดังกล่าวโดยการนำกลยุทธ์ไปใช้โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา R&D เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านดังกล่าวให้ดีขึ้นต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กนกวรรณ บุราณสาร. (2560). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). คู่มือฝึกอบรมครูแนะแนว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยุทธ บุญเต็ม. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอพิบูลมังสาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2555). การศึกษากับความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.
- ธีรกุล พงษ์จงมิตร. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สรรเพชญ์ โทวิชา. (2562). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สาวิณี รอดสิน. (2554). ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาชุมชนชุมชนบ้านปางจำปี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีงบประมาณ 2563-2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.**
ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.** กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2558). **หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา.** มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภีร์ สี่พาย. (2564). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณภาพ
ประจำตำบล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2554). **นักบริหารมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.